

НАПРЯМ 3. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-23>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Бондар Дмитро Володимирович

*кандидат наук з державного управління, ректор
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна*

Однією з останніх розробок у сфері інформаційних технологій є технологія штучного інтелекту, яка передбачає самостійну обробку інформації комп'ютером за визначеними алгоритмами, результатом чого є систематизація наявної в мережі інформації, а також створення нових цифрових товарів за допомогою комбінації та синтезу доступних елементів (зображень, відеофайлів, аудіозаписів, текстів тощо).

Технологія штучного інтелекту природно привертає увагу науковців, зокрема і в сфері юриспруденції. До прикладу слід відзначити публікацію О. Кузьменко, В. Чорної та С. Островського на тему «Правове регулювання запровадження та використання штучного інтелекту» [1].

Технологія штучного інтелекту потенційно може замінити людину у багатьох сферах виробництва, обслуговування та навіть у сфері інтелектуальної творчості.

Деякі користувачі Інтернет навіть висловлюють побоювання, що штучний інтелект, здатний до самонавчання, врешті решт може прийняти рішення, що можна завдати шкоди людині або навіть знищити людство. Проте такі страхи здебільшого навіяні незнанням самої природи нової інформаційної технології. Адже алгоритми, за якими працює штучний інтелект, створюються людиною, а саме, програмістами, які розробляють відповідне програмне забезпечення. Отже, штучний інтелект може досягати лише тих цілей, які поставив перед ним розробник. Так, технологія штучного інтелекту вже використовується в безпілотних літальних апаратах військового

призначення – дронах з машинним зором, метою яких є пошук запрограмованого образу противника та його знищення.

Таким чином, штучний інтелект є загрозою безпеці життєдіяльності людини лише тоді, коли він спеціально створений та налаштований на завдання шкоди іншим людям, як правило, в рамках військових компаній.

Водночас, інструментарій штучного інтелекту дозволяє достатньо широко використовувати цю новітню інформаційну технологію у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності.

Так, штучний інтелект за заданими алгоритмами може аналізувати інформацію з датчиків, які розміщені на об'єктах критичної інфраструктури, небезпечних виробництвах, і надходить до єдиного аналітичного дата-центру. В такому випадку штучний інтелект може частково замінити людину-оператора відповідної системи безпеки. Саме частково, тому що фінальний контроль повинна здійснювати саме людина, адже ніхто не може гарантувати неможливість навмисного несанкціонованого втручання в роботу штучного інтелекту шляхом поширення шкідливого програмного забезпечення, викривлення даних, які отримує комп'ютер для обробки тощо.

До прикладу, штучний інтелект цілком може здійснювати нагляд за безпекою дорожнього руху, аналізуючи записи з дорожніх відеокамер і у разі загрози виникнення аварійної ситуації автоматично перекривати рух, перенаправляти потоки транспорту, здійснювати виклик аварійної бригади, швидкої допомоги, поліції та пожежників.

Так само штучний інтелект може бути використаний в протипожежних автоматизованих системах, забезпечуючи багатофакторний аналіз стану протипожежної безпеки та інформуючи людину-оператора про наявні загрози та проблеми.

Також засобами штучного інтелекту можливо здійснювати прогнозування виникнення надзвичайних ситуацій, причиною яких є стихійні природні лиха та техногенні катастрофи.

Окремо слід наголосити на необхідності адміністративно-правового регулювання використання технології штучного інтелекту у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності. Належна правова регламентація повинна забезпечити однаковий (стандартизований) підхід до використання інструментарію штучного інтелекту суб'єктами владних повноважень органів публічної адміністрації, які реалізують державну політику у сфері цивільного захисту, керівниками та уповноваженими посадовими особами підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності. Однаковий підхід повинен забезпечити сумісність програмного забезпечення, а також унеможливити несанкціоноване втручання в роботу штучного інтелекту в чутливих сферах суспільних відносин, пов'язаних із забезпеченням безпеки життєдіяльності, тобто з високим ризиком завдання шкоди населенню чи природному середовищу.

В Україні наразі відсутнє належне правове регулювання використання технології штучного інтелекту, відповідні проекти нормативно-правових актів знаходяться на стадії розробки. На даний час прийнятий лише програмний документ загального характеру. Так, Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р.

У відповідності до вказаної Концепції, впровадження інформаційних технологій, частиною яких є технології штучного інтелекту, є невід’ємною складовою розвитку соціально-економічної, науково-технічної, оборонної, правової та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення [2].

Слід відзначити, що запропонований Європейською Комісією у квітні 2021 року та схвалений Європейським парламентом і Радою ЄС у грудні 2023 року, Закон про штучний інтелект набув чинності в ЄС [3].

Вказаний Закон надає розробникам і користувачам систем чіткі вимоги та зобов’язання щодо конкретного використання штучного інтелекту, одночасно зменшуючи адміністративний і фінансовий тягар для бізнесу [3].

Таким чином, перед науковцями та органами публічної адміністрації в Україні нагальним є завдання розробити та прийняти відповідний національний закон про штучний інтелект, яким будуть врегульовані всі можливі аспекти використання даної інформаційної технології у різних сферах суспільних відносин, включаючи сферу забезпечення безпеки життєдіяльності. Деталізоване правове регулювання відповідних правовідносин доцільно забезпечити на рівні постанов Кабінету Міністрів України та підзаконних, відомчих нормативно-правових актів.

Вищезазначеним обумовлюється перспектива подальшого дослідження даної тематики.

Література:

1. Кузьменко О.В., Чорна В.Г., Островський С.О. Правове регулювання запровадження та використання штучного інтелекту. *Київський часопис права*. 2024. № 1. С. 173–177.

2. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження КМУ від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. Дата оновлення: 29.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.09.2024).

3. Набув чинності Європейський закон про штучний інтелект. Про основні вимоги та зобов’язання при використанні штучного інтелекту. Міжнародні відносини. Liga zakon. Бізнесу. 08 серпня 2024 р. URL: https://biz.ligazakon.net/analitics/229699_nabuv-chinnost-vropeyskiy-zakon-pro-shtuchniy-ntelekt-pro-osnovn-vimogi-ta-zobovyazannya-pri-vikoristann-shtuchno-ntelektu (дата звернення: 02.09.2024).